

طرح درس روزانه درس نهم عربی چهارم انسانی (پیش دانشگاهی)

عنوان درس	الله الله فی الایتام	موضوع درس	الاستثناء - المنادی	صفحات	۶۸ تا ۷۵
مدت تدریس	۹۰ دقیقه	نحوه تعامل	گروهی	پایه	چهارم انسانی (پیش دانشگاهی)
مقطع	متوسطه ۲	نام دبیر	رحمن بخش سپاهی	نام مدرسه	علی اکبر دهک

مشخصات کلی و عمومی دانش آموزان

جنس	پسر	سن	
خصوصیات جسمی	سالم	خصوصیات ذهنی	
وضعیت مادی و اقتصادی	متوسط	وضعیت اجتماعی و فرهنگی	
ویژگی های اخلاقی	خوب	انتظارات	

مراحل حیطه شناختی

هدف های کلی درس

دانش آموز در پایان این درس باید بتواند:					
دانش	درک	کاربرد	تجزیه	ترکیب	ارزشیابی
*					
*					
*	*				
*	*				
*	*				

روش ها و فنون تدریس	سخنرانی - توضیحی
وسایل و مواد کمک آموزشی	وایت برد و ماژیک های رنگارنگ احیانا چارت و نرم افزار های آموزشی
آمادگی قبل از تدریس	سلام و احوالپرسی ، حضور و غیاب

<p>مُسْتَنْثَى</p> <p>به جملات زیر توجه کنید</p> <p>۱- دَخَلَ التَّلَامِيذُ فِي الصَّفِّ الْاَسْعِدَاً</p> <p>۲- خَرَجَ التَّلَامِيذُ مِنَ الصَّفِّ الْاَمْحَمَدَا</p> <p>۳- شَاهَدْتُ التَّلَامِيذَاتِ الْاِ تَلْمِيذَةً وَاَحَدَةً</p> <p>۴- دَخَلَ التَّلَامِيذُ فِي الصَّفِّ غَيْرِ سَعِيدَا</p> <p>۶- مَا كَتَبْتُ الْاِ تَمْرِيْنَا فِي الصَّفِّ الْاِ سَعِيدَا</p> <p>۱- به اسلوبی که در آن ، کسی یا چیزی، از حکم ماقبل جدا می شود. استثناء می گویند. مهمترین ادوات استثناء «الْاِ» می باشد. به این مثال های بالا توجه کردید به این مثال نیز توجه کنید</p> <p>اَذْهَبُ كُلُّ يَوْمٍ اِلَى الْمَدْرَسَةِ الْاِ الْجُمُعَةِ . هر روز به مدرسه می روم به جر جمعه در مثال فوق روز جمعه، از بقیه روزها، جدا شده است. کلمه الجمعه بعد از «الْاِ» قرار گرفته است</p> <p>به کلمه ای که بعد از «الْاِ» می آید «مُسْتَنْثَى» و به کلمه ای که مستثنی از آن جدا می شود و قبلی از «الْاِ» می آید، «مستثنی منه» می گویند. به یک مثال دیگر نیز توجه کنید</p> <p>فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ اِجْمَعُونَ الْاِ اِبْلِيسَ</p> <p>پس همه فرشتگان سجده کردند به جز شیطان</p> <p>در هر استثناء سه رکن وجود دارد : ادات استثناء - مستثنی - مستثنی منه</p> <p>المَلَائِكَةُ : مستثنی منه الْاِ : ادات استثناء اِبْلِيسَ : مستثنی</p>	<p>ارایه مطالب</p> <p>(تدریس هدف های رفتاری)</p>
---	--

انواع مستثنی: ۱- متصل (منصوب)، ۲- مفرغ

۱- مستثنی متصل آن است که مستثنی از جنس مستثنی منه باشد. مثال: جاء الضيوف إلا أبا ك

مستثنی منه از جنس مستثنی است پس مستثنی متصل و منصوب

نکته: مستثنی متصل همیشه منصوب است

۲- مستثنی مفرغ: در آن مستثنی منه حذف شده است

گاهی اوقات «مستثنی منه» در جمله ذکر نمی شود، به عبارتی که در آن «مستثنی منه» حذف شده باشد «مستثنی را» (مفرغ) می گویند. چنین عباراتی غالباً با «ادوات نفی» و یا «استفهام» همراه است. در استثنای مفرغ، چون مستثنی منه ذکر نشده است، مستثنی مطابق با نقشی که در جمله پیدا می کند. (با فرض نبودن «الاً») اعراب می گیرد. به این عبارات توجه کنید

حضر الطلاب إلا علیاً . دانشجویان حاضر شدند به جز علی

الطلاب () : مستثنی منه الاً : ادات استثنا علیاً : مستثنی(منصوب)

ما حضر إلا علیاً . کسی حاضر نشد به جز علی

ما: حرف نفی الاً: ادات استثنا علیاً : مستثنی فاعل و مرفوع

در عبارت دوم مستثنی منه ذکر نشده است پس استثنا «مفرغ» است و علی چون نقش فاعل را دارد «مرفوع» شده است

اکنون به چند مثال دیگر از استثنای مفرغ توجه کنید

ما جاء إلا أخوك

ما: حرف نفی الاً: ادات استثنا اخو: مستثنی مفرغ (فاعل و مرفوع)

لا تقل إلا الحق

لا: حرف نفی الاً: ادات استثنا الحق : مستثنی مفرغ (مفعول و منصوب)

هل جزاء الاحسان إلا الاحسان

هل: حرف استفهام جزاء : مبتدا و مرفوع الاً: ادات استثنا الاحسان : مستثنی مفرغ (خبر و مرفوع)

در این مثال ها ملاحظه می کنید که «مستثنی منه» ذکر نشده است و استثنا «مفرغ» است. پس «مستثنی» با توجه به نقشی که در جمله (بدون در نظر گرفتن الاً) دارد اعراب می گیرد

با توجه به مبحث استثناء در می یابیم که

استثناء دارای سه رکن است: «مستثنی منه»، «ادات استثناء» و «مستثناء» که گاهی مستثنی منه در عبارت ذکر نمی شود و در این صورت استثنا «مفرغ» است

«حکم مستثنی به» غیر

حکم مستثنی به غیر، مجرور به اضافه است و اما اعراب کلمه غیر، مانند اسم بعد از إلا است مانند:

تَجَحَّ الطلابُ إلا . الكسلان

تَجَحَّ الطلابُ غيرَ الكسلان

ما تَجَحَّ إلا المجتهدُ

ما تَجَحَّ غيرُ المجتهدِ

. تعریف منادی : به کلمه ای که بلا فاصله بعد از حرف نداء ((یاء)) می آید ، مندی می گویند

اقسام منادی

۱- منادی علم : یا الله

۲- منادی نکره مقصوده یا طالبُ، اُسْكُتُ

۳- منادای مضاف یا صاحبَ السیارة

عَلَمٌ « همان «اسم خاص» فارسی است یعنی نام مخصوص کسی یا چیزی یا حیوانی، مانند کورش ، حجرالاسود، رخس

نکره مقصوده» یعنی شخص ناشناسی که گوینده او را به اسم نمی شناسد اما او را صدا می زند « به عبارت دیگر هر گاه منادا، عَلَم نباشد ولی مخاطب معینی باشد؛ به چنین منادایی اصطلاحاً مقصوده» گفته می شود. مثلاً معلم به دانش آموزی که سر و صدا می کند؛ می گوید : (یا طالبُ، اُسْكُتُ .)

منادای مضاف یعنی هر گاه اسمی به اسم دیگر اضافه شود اسم اول را مضاف و اسم دوم را مضافاً الیه می نامیم

نکته : هرگاه منادی مخاطب ما باشد ، جایز است حرف نداء ((یا)) را حذف کنیم . مانند : رَبَّنَا آتِنَا (در اصل : یا رَبَّنَا بوده است

به این عبارت ها توجه کنید: یا أَيُّهَا الرَّجُلُ یا أَيُّهَا الْمَرْأَةُ

هر گاه منادا دارای « ال » باشد؛ قبل از آن برای مذکر « أَيُّهَا » و برای مؤنث « أَيُّهَا » را

در این عبارت ها منادا « أَيْدُ » و « أَيْدُ » است. «ها» حرف تنبیه است. [تنبیه در لغت یعنی آگ کردن] و اسم بعد از «ها» از نظر اعراب، تابع منادا است و چون منادا در این حالت مبنی بر ضم است آنها نیز بنابر تابعیت مرفوعند . أَيْ و أَيْةٌ منادای نکره مقصوده هستند

نکته : کلمه بعد از ((أَيُّهَا)) و ((أَيْتُهَا)) اگر جامد باشد، نقش ((عطف بیان)) دارد و اگر مشتق به نقش ((صفت)) دارد

نکته : «اللهم» به جای «یا الله» است و این حالت فقط در مورد کلمه «الله» است . اللهم = یا الله

نکته : «یا» بر سر کلمه دارای « ال » نمی آید؛ اما «الله» استثنا است

نکته : هرگاه منادا مضاف به «ی» متکلم باشد؛ جایز است که ضمیر «ی» حذف شود و به جای (ضمیر یاء) کسره بیاوریم

مانند : (رَبِّ زِدْ . نى عَلِمًا)پروردگار من، دانشم را بیفز

رَبِّ « در اصل «رَبِّي» بوده است رَبِّ = رَبِّي و این د وع منادی (رَبِّ) منادای مضاف

منصوب است	
<p>به اسلوبی که در آن ، کسی یا چیزی ، از حکم ماقبل جدا می شود. استثناء می گویند. مهمترین ادوات استثناء «إلا» می باشد</p> <p>انواع مستثنی: ۱- متصل (منصوب)، ۲- مفرغ</p> <p>۱- مستثنی متصل آن است که مستثنی از جنس مستثنی منه باشد. مثال: جاءَ الضیوفُ إلاَ أخاک مستثنی منه از جنس مستثنی است پس مستثنی متصل و منصوب</p> <p>. تعریف منادی : به کلمه ای که بلا فاصله بعد از حرف نداء ((یاء)) می آید ، مندی می گویند</p> <p>اقسام منادی</p> <p>۱- منادی علم : یا الله</p> <p>۲- منادی نکره مقصوده یا طالبُ ، أُسْكُتُ</p> <p>۳- منادای مضاف یا صاحبَ السیارة</p>	خلاصه و نتیجه گیری
مستثنی و منادی متن درس را مشخص کنید	ارزشیابی
تمرینات درس را حل کنید	تعیین تکلیف (اختتامیه تدریس)
رحمن بخش سپاهی www.sepahi61.ir	تهیه کننده